

TÁRSULATI ÜGYEK.

Választmányi ülés 1896 április 15-ikén.

Elnök: Szily Kálmán.

Jegyző: Csopey László.

Jelen vannak: Chyzer Kornél, Entz Géza, Horváth Géza, Kalecsinszky Sándor, Klug Nándor, Koch Antal, Lóczy Lajos, Mágócsy-Dietz Sándor, Pertik Ottó, Pethő Gyula, Schenek István, Schmidt Sándor, Schuller Alajos és Semsey Andor választmányi tagok; Ráth Arnold könyvtárnok és Lengyel István pénztárnok-irodaigazgató.

Az elnök jelenti, hogy Wartha Vincze első titkár hivatalos ügyben távol van s helyette az ügyeket Lengyel István irodaigazgató fogja előadni.

Lengyel István irodaigazgató bemutatja Hazslinszky Frigyes levelét, melyben megköszöni, hogy a Választmány őt tanári működésének ötven éves jubileuma alkalmából üdvözölte. — Örvedetes tudomásul vétetik.

Az irodaigazgató kéri a választmányt, hogy a folyó év első harmadára pénztárvizsgálókat nevezzen ki. — A választmány pénztárvizsgálókul Fröhlich Izidor és Staub Móricz urakat kéri fel.

Az irodaigazgató előterjeszti a szakosztályok jegyzőkönyveit, jelentvén, hogy a zoológiai szakosztály bizottságot küldött ki a zoológiai kirándulások rendezése ügyében. — Tudomásul szolgál.

Lengyel István pénztárnok bemutatja Klug Nándornak »Az érzékszervek élettana« című munkáját, mely Klug tanár sorozatos előadásainak befejezésével látott napvilágot s jelenti, hogy Klug Nándor egyetemi rendes tanár 100 frttal az örökítő tagok sorába lépett. — A választmány Klug Nándor tanárnak jegyzőkönyvi köszönetet szavaz, hogy érdekes és sűrűn látogatott előadásait az érzékszervek élettana köréből megtartotta s hogy az előadások befejeztével a hallgatóságnak rögtön kész művel szolgált.

Előterjeszti a forgó tőke állását 1896 márczius végén. — Örvedetes tudomásul szolgál.

Ráth Arnold könyvtárnok előterjeszti, hogy a »Naturwissenschaftlicher Verein in Troppau« csereviszonyba óhajt lépni a Társulattal. — A választmány a cserét elfogadja s a könyvtárnokot megbizja, hogy a Berichteket és a Közlönyt küldje vizsanzásul.

Jelenti, hogy Mágócsy-Dietz Sándor több »Experiment Station record« című füzetet ajándékozott a könyvtárba. — Köszönettel vétetnek.

A jegyző mélyen elszomorodva jelenti, hogy az utolsó választmányi ülés óta 12 tag haláláról értesült. Az örökítő tagok sorából elhunyt Hamaliár Károly gyógyszerész Rimaszombatban, a ki 1867 óta rendes, 1873 óta pedig örökítő tagja volt a Társulatnak; a rendes tagok sorából elhunyt: Ábrahám Endre kereskedő, Nagybányán; Baranyi Péter fogalmazó, Hód-Mező-Vásárhelyen; Bárczay Gyula országgyűl. képviselő, Budapesten; Bexheft Ármin író, Budapesten; Fejér Andor főszoigabiró, Vaskóhn; Horváth Gáspár tanár Marosvásárhelyen; Kemény Arnold tanár, Resiczán; Novelly Győző mérnök, Bécsben; Rosenbaum Illés orvos, Baranya-Baánon; Róth Ferencz tisztviselő, Budapesten és Thomka László birtokos, Budapesten. — Szomorú tudomásul vétetik.

Kilépnek 3-an. — Tudomásul van.

Kitörültetnek 50-en. — Tudomásul szolgál.

A jegyző felolvassa az új tagokul ajánlottakat: Arany Sándor nagykereskedő Székelyhid (ajánló: Garán J.), Bellosics Károly m. kir. honv. hadnagy N.-Kanizsa (Bruck B.), Benczenleitner Jenő vaskohómérnök Gyertyánliget (Lánczy A.), Blantz Jenő urad. intéző Pa.-Felső-Szászberek (Metszős S.), Blumenstein Ármin gépészmérnök Szolnok (Papp J.), Bokor István urad. kasznár Pa.-Alsó-Szászberek (Metszős S.), Borbély Gyula ág. ev. lelkész Iharos-Berény (Bruck B.), Dr. Braun Illés orvos Nagyvárad (Raáb Gy.),

Cotteli Honorat m. kir. erdőszámtanácsos Besztercebánya (Tomcsányi Gy.), Csapodi Sándor kereskedő M.-Sziget (Csapodi I.), Csiky János e. gyakornok Budapest (Forgách A.), Dr. Csipkay István kir. közjegyző Zólyom (Stech L.), Dénes István jegyző Szelevény (Eisenkolb F.), Einbeck Mihály m. á. v. hivatalnok Szt.-János (Nagy S.), Eperjesi József tanító Szász-Új-Ős (Almay J.), Dr. Farkas Géza m. tisztí főorvos Kolozsvár (Istvánfi Gy.), Fáró Ede városi pénztárnok Veszprém (Laczkó D.), Gombossy József m. kir. erdőgyakornok Besztercebánya (Tomcsányi Gy.), Gruber Victor m. kir. erdőgyakornok Besztercebánya (Tomcsányi Gy.), Günsz Gábor áll. polg. iskolai tanár Paks (Gyórfy J.), Héjjas Zsigmond ref. lelkész Komlósd (Széky Á.), Dr. Hodossy Gedeon orvos Budapest (Rónay G.), Dr. Hoffmann Gyula m. kir. erdészjelölt Besztercebánya (Tomcsányi Gy.), Julier Vilmos szig. orvos Budapest (Raab Gy.), Kabay György m. á. v. mérnök Szolnok (Papp J.), Katona István e. gyakornok Budapest (Forgách A.), Klein Miksa nagykereskedő Budapest (Novotny L.), Klotzbir Béla okl. tanító Pa.-Gyenda (Kubicza L.), Koch Erwin urad. erdész Szászrégen (Garda J.), Lisztkay Józ. szig. orvos Budapest (Halka L.), Dr. Lucz Alfonz járásorvos Galgóc (Adamovich P.), Martinyi Ödön járásbíró-sági iktató Nyíregyháza (Kürtössi J.), Medveczky Ernő m. kir. erdőgyakornok Besztercebánya (Tomcsányi Gy.), Miskolczy János m. kir. erdész Karám (Tomcsányi Gy.), Mrva Ede állami tanító Nezsete (Adamovich P.), Muránszky Kálmán m. kir. erdőgyakornok Besztercebánya (Tomcsányi Gy.), Náray Géza gazdatiszt Józsimajor (Zechmeister S.), Dr. Örvös Lajos ügyvéd Debrecen (Zelenka S.), Pájer István m. kir. erdész Mihálytelek (Tomcsányi Gy.), Papp János m. kir. főerdész Besztercebánya (Tomcsányi Gy.), Prohászka József m. kir. főerdész Óhegy (Tomcsányi Gy.), Rejtő Sándor m. e. tanár Budapest (Wartha V.), Robitsék Sándor m. á. v. mérnök Szolnok (Papp J.), Id. Soltz Sándor kohóigazgató Istvánhuta (Sóltz S.), Stoll János festő Veszprém (Laczkó D.), Szabó István gyógyszerész Tisza-Dob (Schmiedt A.), bölkönyi Dr. Szabó János körorvos Gálos (Pollreisz M.), Szakáll Gyula állatorvosi akad. tanársegéd Budapest (Friedrich B.), Szalóky Hugó m. kir. erdész Szikla (Tomcsányi Gy.), Dr. Szathmáry Lajos orvos Nagyvárad (Raab Gy.), Szebeny

Gyula róm. kath. plébános Székelyhid (Garán J.), Szétsényi Antal kir. tanfelügy. tollnok Galgóc (Adamovich P.), Sztrapkovits István m. e. hallgató Budapest (Gabona I. L.), Dr. Tihanyi Mór rendőrorvos Budapest (Csemez J.), kisborosnyói Tompa Arthur földbirtokos Kr.-Horváth (Villányi B. Á.), Török Imre ev.-ref. lelkész. Tisza-Roff (Kubicza L.), Trnovszky Márk m. kir. főerdész Zólyom-Lipce (Tomcsányi Gy.), Vákár Ella tanítónő Túróc-Szt.-Márton (Fircsa K.), Versecz Márton okl. mérnök Újbánya (Má-lasi J.), Wachsmann Albert gyógyszerész Nagyvárad (Raab Gy.), Dr. Weisz Jakab orvos Nagyvárad (Raab Gy.), Dr. Weisz Mór főorvos Beremend (Ifj. Lechner A.), Zapletál Antal építész Veszprém (Laczkó D.), Zinger Gyula m. kir. p. ü. szemlész Kunhegyes (Bori L.), Zmeskal István földbirtokos Legénd (Kigyósi I.), a kik mind a 65-en megválasztattak; velök a tagok száma 7772-re emelkedett, köztük 221 alapító tag és 165 hölgy van

A jegyző jelenti, hogy Tomcsányi Gyula erdőigazgató Besztercebányán 12 új tagot ajánlott. — A választmány Tomcsányi Gyula erdőigazgatónak buzgóságáért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Az állattani szakosztály 1896 februárius 15-ikén tartott ülésén

Mihalkovics Géza »A felsőbbrendű gerincesek orr- és melléküregeinek anatómiai viszonyairól« tartott előadást. A gerinces állatok szagoló szervének anatómiai berendezésében fokozatos átmenet van az egyszerűbb alakoktól a bonyodalmasakhoz. A halak szagoló szerve az arcz hámjának egyszerű gödre, melyhez a szagideg szálai mennek. A többi gerinces állatok orrürege páros levegőbevezető csövekből áll, melyek hátul a fej üregébe nyílnak. A kétéltűek ez ürege már a külső orrlíktól kezdve szaghámmal van fedve; a reptiliák szaghámja hátrahúzódik védebb fekvésbe s az orrüreg falán a szagló felszín nagyobbitására lemezalakú nyújtványok, úgynevezett orrkagylók nőnek. A csúszómászóknak csak egy ilyen kagylók van, a madaraknak három, az emlősállatoknak három—kilenc s berendezésük annyira jellemző, hogy róla az illető rendet azonnal meg lehet ismerni. Legfejlettebbek a ragadozó emlősök orrkagylói, különösen a macskaféléké, melyeknél a jó szaglás a zsákmány fölkeresésére elsőrendű szükség; ezeknek oly nagy szagló felszínök van, hogy a kagylók az arcz melléküregeibe is betérjednek. Az orrkagylók két-

félék: egy az orr bemenetében van; ez csak a levegőnek idegen alkotórészeketől való megtisztítására és megmelegítésére való. A többi kagyló az orrüreg hátulsó felső részén fekszik, s nyálkahártyájokban terjednek el a szagideg szálai; számuk 3—9. A félmajmok a szagkagylókat s az orrüreg megnyúlt voltát illetőleg még csatlakoznak a többi emlős-állatokhoz, de már a majmoknál nevezetes változások vannak a koponya s az arcz alkotásában, melyek a szagkagylóknak nagyfokú elsovadására vezettek, a mivel együtt természetesen a szagoló tehetőség is alábbszállt. Ama változások leglényegesebbje az, hogy az arcz s vele együtt az orrüreg is a koponya elülső része alá húzódott, legáltalában részben; azzal együtt az orrüreg kurtult, de magasabbá vált, a rostacsonti tájék megkurtulására pedig az orrkagylók sorvadására vezetett. Sok újvilági majomnak csak egy rostacsonti kagylója van; ha kettő fordul elő, a felső rendszeren csökevényes.

A rostacsonti tájék s a szagoló tehetőség fogyására a homloki agykarély erősebb kifejlődése adta a megindító mozzanatot; ehhez járult a rostacsonti lemeznek előfelé hajlása; ennek következtében a szemgödri sövény igen szűkké vált, így jött létre a majmok keskeny-orrúsága (katarrhinia). Az embernek a homloki karélya kiszélesedésével a viszonyok a szagoló szervre nézve némileg javultak, de távol sem érik el a többi emlősállatok szagoló szervének tökéletességét; ennek megfelelőleg a szagoló kagylók berendezése is egyszerűbb. E szerint szagoló szerve tekintetében az ember jóval az emlősállatok mögött áll; de arra nincs is szüksége, mert életfeltételeire ezen szerv másodrendű jelentőségű, holott az emlősöknek a zsákmány fölkeresésére igen fontos. A finom szagoló szerv helyett adott a természet az embernek jól kifejlődött homloki agykarélyt, a mely életfeltételeinek biztosítására sokkal nagyobb fontosságú, mint a szagoló szerv.

LEVÉLSZEKRÉNY.

TUDÓSÍTÁSOK.

(12.) *A méhekről.* Az Emlékkönyv 548. és következő oldalain a méhfélék életéről sok tanulságos, de egyszerűsággal — szerintem — nem helyes dolog is van.

E közlemény szerint, pl. »a méhek, ha a királyné elhal, s a kas új királynét nem nevelhet, sorsukkal elégedetlenek lesznek, megszűnik a munka, a társaság vagy feloszlik, vagy elhal«. Nem tekintve, hogy az elhalt anyát a méhészkor is pótolhatja, ha a kas új királynét nem nevelhet, a következtetés nem állhat meg, mert sem a munka nem szűnik meg, sem a társaság fel nem oszlik, hanem előbb-utóbb okvetetlenül elhal. T. i. az anya elhaltával, ha helye üresen marad, a munkás méhek közül előbb egy — rendszeren a legfejlettebb — később több, sok feltolja magát peterakóvá s mindegyik megkezdí a peterakást, de az anya pontos rendszere nélkül, össze-vissza, egy sejtbe gyakran 5—10 petét is rakván. E méhek (álsanyák) petéiből csupán herék képződnek, herék a munkásméh-bölcsőkben is, csak kisebbek. Ebből látható, hogy az árva családban sem szünetel a munka. De ebből látható az is, hogy a társaság fel nem oszlik, hanem igenis elhal.

A gyakorlati méhészkor az anyátlaniságot

könnyen felismeri. Mert ha pl. kissé belefúj a kasba, ott mindig zúgás keletkezik, de ha a zúgás végig futott a népen, el is hallgat, ha van anyja; ha azonban nincs anyja, úgy a zúgás hosszan eltart és sírászerű. A méhészkor ezt sírásnak is nevezi.

Ugyanezen közleményben az is állítatik, hogy anyátlaniság esetén a dolgozó méhek dolgozó-álczákból királynét nevelhetnek.

Ez csak részben áll. T. i. a dolgozó-petéből igen, de a dolgozó-álczából csak fejlődésének legkezdetlegesebb fokán, sőt sokak szerint az álczából már egyáltalában nem képesek királyné-álczát nevelni.

A gyakorlati méhészkor a nászrepülés akadályául a hűvös, esős időt ismeri leginkább; s ha a nászrepülés az anya »kikeltésétől« számított 8 napon belül meg nem történik, a termékenyülés elmarad, a petefészkek többé nem bírja magában tartani a fejlődő petéket, az anya megkezdí a peterakást, mert *most már többé nem hagyja el a kast*, ha csak rajt nem vezet.

Tehát helytelen azon állítás is, hogy az anya néha, szép időben a friss levegőre kijön.

Ilyformán vagyunk a nászrepüléssel is. Ha t. i. a régi anya repül ki a rajjal (első

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.